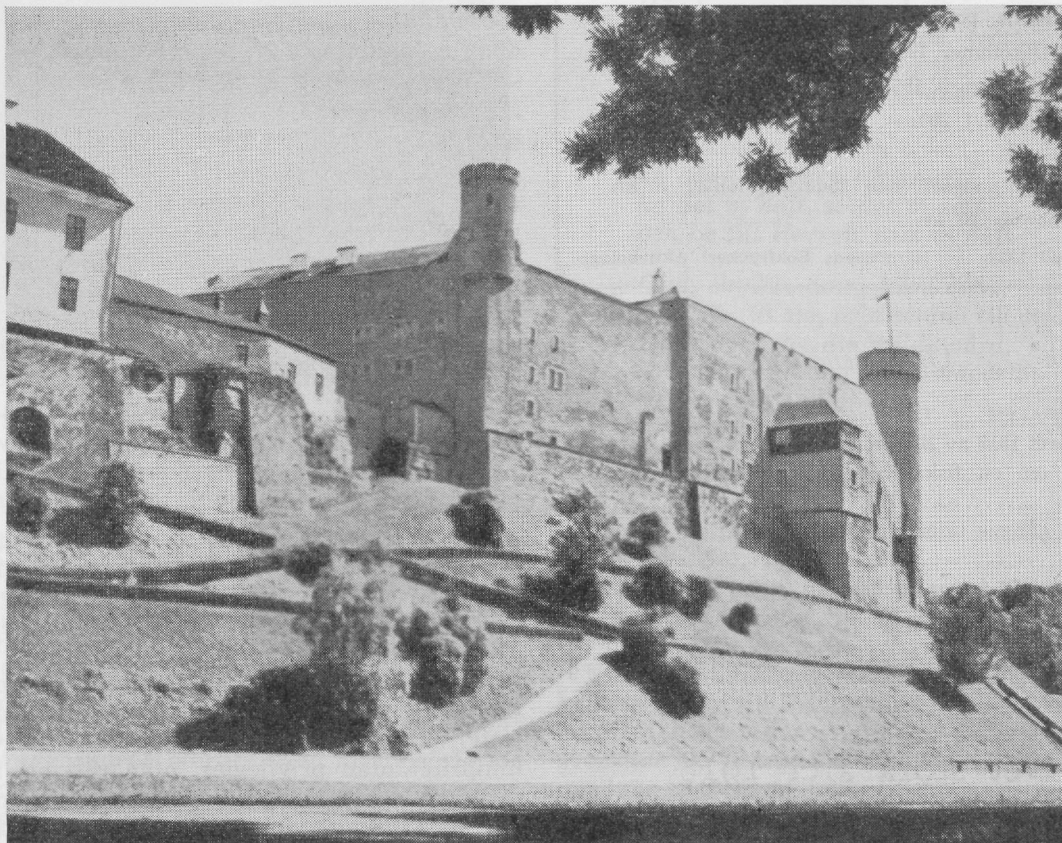

KUSTBON

Nr 1. Årgång 15

ORGAN FÖR
ESTLANDSSVENSKARNA I SVERIGE

Mars 1958

Revals slott med tornet Långe Herman (Pikk Herman)

Slottet på Domberget i Reval räknar sina anor ända från Tyska orden och Sveriges stormakts-tid. Tornet Långe Herman har alltsedan 1918 utgjort symbolen för esternas nationella oavhängighet. Från dess topp vajade den blå-svart-vita estniska fanan oavbrutet från 1918 till i juni 1940, efter vilken tidpunkt flaggor med ömsom hamma-ren och skäran, ömsom hakkorset blåst ut, bero-ende på vem som för tillfället var herre i landet. I september 1944 lyckades det esterna att ännu en gång få hissa sin trikolor på Långe Herman, men den blev snart nog nedskjuten av rysk kulsprute-eld. Ester i väster och i öst väntar dock fortfarande troget på vaktombyte vid Långe Herman.

Utgiven av Svenska Odlingens Vänner.

Redaktör och ansvarig utgivare: *Manfred Nyman*.

Redaktionssekreterare: *Lars Broman*.

Red. och exp. Eknäsvägen 2. Stockholm K.

Kustbons postgiro: 19 72 07. Tel. 53 16 37.

Utkommer 1958 med fyra nummer.

Prenumerationspris 1958 5 kr.

Annonspris: 1/1 200:—, 1/2 115:—, 1/4 60:—,
1/8 35:—

Förlovnings-, vigsel- och födelseannonser 5 kr.

Dödsannonser 20 kr.

Härnösand 1958 — Härnösands Boktryckeri Aktiebolag

Ur innehållet

	Sid.
Det stora året 1918 av <i>Elmar Nyman</i>	2
Sannsagan om en fiskarpojke från Nargö av <i>Erik Schmidt</i>	4
Hantverk i gångna tider, ur Eibofolke av <i>Carl Russwurm</i>	6
Hjalmar Pöhl 50 år av <i>Gerhard Hafström</i>	7
Adolf Schück död av <i>M. N.</i>	8
Ett sjömansjubileum	8
Ida Kesküll död av <i>G. S.</i>	9

Det stora året 1918

I dessa dagar då ester i hela världen samlats för att högtidlighålla minnet av den estniska republikens tillblivelse för fyrtio år sedan har även andra än de direkt berörda anledning att fråga sig när befrielsestimmen kommer att slå för de baltiska folken. Hur länge skall främmande herravälde få triumfera på den mark där ester, letter, litauer sedan urminnes tider byggt och bott i ständig kamp mot våld och förtryck. Själva tror de fullt och fast att väntetiden denna gång inte skall bli lång. Liksom sina förfäder har de förmåga att bida, att aldrig ge upp hoppet om en bättre tid.

Fyrtio år är det sedan det estniska folket tog det oerhört djärva steget att förklara sig för en oberoende stat och tjugo år fick de njuta av friheten och oberoendet. Under denna korta tid uppbyggdes en kulturstat ur ingenting. 1918 saknades allt: förvaltningsapparat, pengar, krigsmakt, livsmedel, de enklaste förnödenhetsartiklar. Hur framgångsrikt man lyckades bemästra svårigheterna, därom kan alla vittna som upplevde denna sjudande nydaningstid.

Monumentet över i Frihetskriget stupade Ormsöbor.

När nu esterna, var de än må vistas utspridda över jordklotet, firar minnet av republikens födelse har även estlandssvenskarna anledning att begrundade vad det självständiga Estland betytt för dem. Esternas berömda Manifest av den 24 februari 1918 riktade sig till *Estlands folk* och inte till det *estniska folket*. Esterna visste av egen bitter erfarenhet vad det ville säga att vara en minoritet utan privilegier, utan rätt att föra sin talan på det egna modersmålet. Även om man vet att frågan om de nationella minoriteternas ställning allmänt togs upp till prövning i slutskedet av det första världskriget och att även tsarriket, som till övervägande del befolkades av nationella minoriteter, fick upp ögonen för detta speciella problem, förringar detta på intet sätt den estniska lantdagens beslut att redan i självständighetsproklamationen uppta denna fråga och även dra upp riktlinjer för den fortsatta minoritetslagstiftningen. Det talas sålunda i Manifestet om att likhet skall råda inför lagen för *alla* Estlands invånare. De inom republikens gränser boende minoriteterna, ryssar, tyskar, svenskar, judar o. a., skall tillförsäkras rätt till kulturell självautonomi.

Detta var ljuvliga ord för alla dem som dittills från sitt första skolår tvingats lära sig ryska språket, som inte fått tillstånd att bilda föreningar med politiskt syfte, än mindre utge skrifter med nationella ambitioner på det egna modersmålet. Estlandssvenskarna sporrades till att med liv och själ delta i det stora arbete som nu förestod den unga staten.

Redan dagen efter utfärdandet av Manifestet tvingades dock de estniska statsorganen av in-
trängande tyska ockupationstrupper att upphöra
med sin offentliga verksamhet. Manifestet blev
t. v. en symbol, men en mycket viktig sådan.
Först i november 1918 avtågade tyskarna och
Estlands temporära regering kunde uppta sin
verksamhet för att omedelbart konfronteras med
svårigheter som såg ut att vara oöverstigliga. Bol-
sjevikregimen i Ryssland ville inte höra talas om
något självständigt Estland och endast några dagar
efter tyskarnas avmarsch trängde kommunisterna
in i landet tillsammans med en egen regering be-
stående av estniska kommunister. Efter några
veckor, när fienden redan hotade själva huvud-
staden, vände sig krigslyckan. Under tiden hade
en allmän mobiliseringsorder utfärdats, skolpoj-
kar och grånade gubbar drog ut för att värna fä-
dernetorvan. Även svenskbygdens folk bringade
stora offer i kampen. Till landets egen armé säl-
lade sig engelska flottenheter och finska, svenska
och danska frivilliga. Och redan på årsdagen av
februarimanifestet var det estniska territoriet ren-
sats från sovjettrupper. Det återstod dock många
svårigheter att övervinna, innan Estland äntligen
genom fredsslutet i Dorpat den 2 februari 1920
kunde börja inhösta de folkrättsliga fördelarna av
sina segrar på slagfälten.

Att svenskarna i Estland (och på Runö) tidigt
insåg vilka nya perspektiv som öppnade sig där-
om vittnar t. ex. startandet av Svenska Folkför-
bundet redan under hösten 1917. Året 1918 ser
bl. a. Kustbon uppstå, t. v. med underrubriken
Tidning för svenskarne i Östersjöprovinserna.
1918 bildades också Svenska lärarförbundet i Est-
land och Svenska Odlingens Vänner återuppväck-
tes ur sin törnrosasömn. Den behövde inte se sig
om efter arbetsuppgifter, sådana fanns nu överallt.
Redan i de första numren av Kustbon framhålls
bl. a. att svenskarna ofördröjligen måste sörja för
en effektiv folkundervisning på det egna moders-
målet och att man dessutom är i trängande behov
av en folkhögskola för ungdomens vidareutbild-
ning. Man får inte glömma att svenskarna under
denna gründerperiod hade den stora förmånen att
ha en egen representant i den temporära estniska
regeringen. Hans Pöhl var den självskrivne repre-
sentanten där för vårt öfolk, liksom han tidigare
hade varit i den estniska lantdagen och senare
blev i den konstituerande nationalförsamlingen
och i estniska riksdagen.

Hur estlandssvenskarna lyckades förverkliga si-
na kulturella och nationella ambitioner under den
estniska självständighetstiden kan inte skildras i
detta sammanhang — att såväl Kustbons, Sven-
ska Folkförbundets och Svenska Lärarförbundets
historia är värda en utförligare framställning är
uppenbart. Klart står emellertid att året 1918 är
det stora året inte bara för esterna, det är också
ett av de viktigaste årtalen i estlandssvenskarnas
långa, växlingsrika historia. Det är det år då
grundvalarna skapas för ett kulturellt framåtskri-
dande, då även våra livsandar väckas ur den för-

Bevare, Gud, vårt fosterland

*Bevara, Gud, vårt fosterland
håll över det din starkhets hand,
och var dess hägn i strid som frid,
i sorgens som i glädjens tid.*

*Här se vi vad oss mest är värt
allt vad vi skatta dyrt och kärt;
ej fjärran finns en bygd, ej när,
som är för oss vad denna är.*

*Här hava våra fäder bott,
arbetat, kämpat, hoppats, trott;
här även vi vår boning fått
med samma liv och samma lott.*

*Här skola våra barn också
en gång på våra stigar gå,
ha det vi haft, se det vi sett
och be till Herren, som vi bett*

*Gud, skydda detta kära land,
från sjö till sjö, från strand till strand!
Sänk över det din milda vård,
som sommardagg på rosengård!*

J. L. RONEBERG

soffning och det andliga bottenläge som århund-
radens slaveri under godsägare och präster fört
oss in i.

Estlandssvenskarna är sedan det andra världs-
krigets dagar till övervägande del bosatta i Sve-
rige. Många av den yngre generationen estlands-
svenskar har aldrig sett sina fäders land och kän-
ner knappast till de dystra förhållanden som rådde
där före 1918. Det är viktigt att även de unga er-
inras om den heroiska kamp som under åren
1918 och 1919 ledde till att Estland blev självstän-
digt med allt vad det innebar av ekonomiskt och
kulturellt uppsving för *alla Estlands folk*.

Elmar Nyman.

Förhandlingsmeddelande

SVENSKA ODLINGENS VÄNNERS

Å R S M Ö T E

o c h

ESTLANDSSVENSK HEMBYGDSDAG

hålles i Saltsjöbaden söndagen den
10 augusti.

Sannsagan om en fiskarpojke från Nargö

När detta skrives, har en död hund i tre månader kretsat runt jordklotet, däruppe i rymden, hundratals kilometer över våra huvuden. Aldrig tidigare har universum utsatts för ett så intensivt och närgånget intresse som just nu. Natt efter natt riktas kraftiga teleskop upp emot den tindrande rymden. Bit efter bit fotograferas. Hela himlavalvet håller på att bli kartlagt. Långt däruppe utspelas det drama som är svaret på den urgamla frågan om jordens skapelse.

Ett av de viktigaste instrumenten i detta gigantiska arbete är ett teleskop, som fått namn efter sin uppfinnare, nargöbon Bernhard Schmidt. Schmidt-teleskop finnes i dag på nästan alla större observatorier: Mount Palomar i Kalifornien, Armagh på Irland, Castel Gandolfo i Vatikanen (Påvens Observatorium), Bloemfontein i Sydafrika, Bergedorf i Tyskland, Australien m. fl. I Sverige finns ett Schmidt-teleskop i Saltsjöbaden, och ett är under byggnad i Kvistaberg, nära Bro station.

Det är inga stjärnkikare i vanlig mening, utan närmast stora kameror, med en utvändig diameter på ett par meter och av åtskilliga meters längd. De inkommande ljusstrålarna reflekteras av en konkav spegel i teleskopets botten och upptagas sedan på en fotografisk plåt. I tidigare teleskop fick man då en bild, vars skärpa avtog ju längre utåt kanterna man kom. Varje stjärna fick en liten svans, som närmast såg ut som ett komatecken. (Man får samma fenomen när man "bränner" med ett vanligt förstoringsglas. Lutar man något på linsen, får brännpunkten en svans).

Schmidt konstruerade en lins — en korrektionsplatta — som han placerade mellan spegeln och den fotografiska plåten och lyckades sålunda framställa det första komafria spegelteleskopet. Man kunde nu taga bilder, vars skärpa var konstant över hela bildytan i motsats till tidigare fotografier, varav man endast kunnat tillgodogöra sig en liten del i själva centrum.

Trots att detta var uppfyllelsen av en gammal astronomisk önskan, och trots att Schmidt åtog sig att tillverka ett komplett teleskop till det facila priset av 5500 mark, lyckades han inte sälja ett enda före sin död i december 1935. Han lät sig dock inte nedslås av denna motgång utan fortsatte att fundera på invecklade optiska problem. Även om han inte fick någon ekonomisk vinning av sin uppfinning, var han väl medveten om dess betydelse, och lär ha sagt att "en gång kommer hela världen att tala om Schmidt." Och däri var han synnerligen sannspådd.

Schmidt-Optiken anses vara det mest betydande som hänt inom den astronomiska optiken sedan Isaac Newtons tid. Han omtalas som en genialisk optisk konstnär, och hans person begåvas med märkliga egenskaper och hans barndom med säll-

samma händelser. Ty allmänheten vet mycket litet om människan bakom namnet. Bernhard Schmidt pratade mycket lite om sitt arbete, och ännu mindre om sig själv.

Bernhard Voldemar Schmidt föddes på Nargö den 30 mars 1879. Föräldrarna voro enkla människor som livnärde sig på fiske och lotsning. Fadern, Carl Schmidt, hade gått i tysk skola i Reval, talade tyska med barnen och var kommunalskriver i Nargö kommun. Han gifte sig med den förmögna "Karu Jüri's" sjuttonåriga dotter Maria, och med hennes hemgift friköpte han den gamla fädernegården. Carl dog 36 år gammal och Maria blev änka med fyra barn. Bernhard var tio år och äldst.

Hans barndom kan synas snarlik andra jämnåriga nargöpojkers. Han var tystlåten, höll sig litet avsidat från andra, och ganska snart hade han tillägnat sig allt vetande, som den dåvarande skol läraren hade att "lära ut".

Han gjorde små båtar, borrade hål igenom hela båtens längd, fyllde detta med hemgjort krut, tände på, och hade reaktionsdrift! Plats: Nargö på 1890-talet.

Han spelade orgelharmonium ganska bra, och byggde sig själv en fiol.

Några fåglar lyckades han aldrig skjuta med sin pistol av egen tillverkning. Fåglarna flög, när han repade eld på en tändsticka och skulle fyra av.

En höstkväll höll Bernhard och den fyra år yngre brodern August på och sköt med slangbåge glödande kol mot himlen. Ett fyrverkeri i miniatyr, helt utan anspråk. Kanske litet enformigt i längden. Då var det betydligt mer roande att inifrån köket skjuta upp genom det svarta gapande skorstenshålet. Men kolen flög upp genom skorsten, föll ned på halmtaket, och när pojkarna hunnit hitta på något annat som kunde roa dem, bankade grannarna på fönstret och skrek, att taket stod i ljusan låga. Så brann då taket och vinden ner denna natt, och likaså brädfodringen på två väggar. Men grannarna skyndade till hjälp. Man räddade uthusen och djuren, och grannarna hjälpte till med det nya taket. De snickrade också till nya fönster, och eftersom deras hyvlar hade olika profiler, blevo också fönsterbågarna i Schmidts hus olika varandra.

Bernhard och August satt skräckslagna och rädda hos Lasus och stirrade på eldsvådan genom ett fönster.

En annan gång brann det i bastun. Bernhard hade gjort sig en kamera av ett kikarglas och en gammal dragspelsbälg. Han framkallade bilderna vid ett ljus eller en fotogenlampa i bastun, och när han gick därifrån på en stund, hände det. Men där fanns vatten till hands, och någon större skada skedde ej. Ej heller skulle dessa olyckor bli de värsta.

Bernhard Schmidt

Samma höst hade han framställt krut, och skulle pröva dess sprängkraft. Han hade fyllt ett järnrör med krut, pluggat igen ändarna, tagit med det till skogsbrynet och tänt på den hemmagjorda stubintråden. Då en lång stund gick och ingenting hände, trodde han att stubinen hade slocknat och gick fram för att undersöka. Han lyfte upp röret, och i samma ögonblick exploderade det.

Samma natt seglades eller roddes Bernhard till Reval. Detta brukade ta 3—4 timmar, oftast mer. Trots att han endast förlorat två fingrar på höger hand, amputerades underarmen till 10 cm. under armbågen. Varför, vet man inte. När han kom hem spände han med ett gummiband fast stråken vid sin stympade arm, men han skulle aldrig kunna spela mer . . .

Detta kolossala handicap, mistandet av den högra handen, dämpade inte på något sätt hans iver att konstruera och pröva på. Sin första lins gjorde han av en stor bit genomskinlig sötvattensis.

Han nystade spindelväv på en ram och gjorde ett finmaskigt nät därav för att fånga småspigg (karbuskar) i, men experimentet slog inte väl ut, ty fiskarna fastnade inte.

Han gjorde en "elektrisk maskin" och satte sin broder att dra veven, men när August hade dragit i oändlighet, utan att någon elektricitet kom, och Bernhard ideligen skrek, att han skulle veva fortare, tappade August intresset för vetenskapen och gick. Bernhard visade sitt förakt genom att slänga torr kospillning efter brodern.

Men när sämjan var återställd tog Bernhard sin yngre bror med ut på backen (gårdsplan), pekade upp mot den tindrande kvällshimlen och berättade om de olika stjärnbilderna. Sina kunskaper hade han hämtat ur en tysk bok om astronomi, tjock som en familjebibel.

Några år senare, har han i Reval troligen konstruerat sitt första teleskop. Utgivaren av tidskriften "Die Astronomische Rundschau" råder honom

nämligen att köpa sig ett ordentligt objektiv. Bernhard är under denna tid anställd som ritare på fabriken "Volta", som tillverkade elektrisk materiel. Han fick där den ena invecklade arbetsuppgiften efter den andra och beslöt att skaffa sig ett ingenjörsdiplom, och på så sätt komma i åtnjutande av den högre lön, som en sådan hade, och som han ansåg bättre motsvara det arbete han presterade. Via Chalmers i Göteborg kom han till Mittweida i Tyskland, där hans intresse för astronomisk optik alltmer börjar ta överhanden. Han slipar glas på sin värdinnas polerade byrå och blir tvungen att söka sig ett annat rum.

Tack vare den höga kvaliteten röner hans optik ett mycket entusiastiskt emottagande hos amatör-astronomerna. Men det dröjer länge innan yrkesastronomerna tar hans kunnande och skicklighet i anspråk. En ensam, enarmad amatör, konkurrerar med en gammal erkänd firma som Steinheil om statliga uppdrag! Steinheil får uppdraget och lyckas inte särskilt bra. Bernhard Schmidt får göra om arbetet, får bort felen och får fram en perfekt spegel, men nästa uppdrag går ändå till Steinheil! Schmidt lovar utföra samma arbete på tre månader som Steinheil åtagit sig att göra på två år, men politik har spelat in, och Steinheil presenterar ännu ett otillfredsställande resultat. Men i stort sett går det honom väl i händer. Han håller sig med egen bil, och hans rykte har börjat nå över landets gränser.

Så kommer första världskriget. Schmidts experimentanläggning misstänkes för att vara en signalanordning för att meddela sig med fienden, och han interneras såsom varande utländsk medborgare. Depressionen följer, och Schmidt återvänder till Nargö 1924 och 1928.

Denna sista gång stannar han i åtta månader. Han diskuterar bibeln med sin styvfar, sysslar med olika konstruktioner och idéer, besöker observatoriet i Dorpat. Men förhållandena i hemlandet är för blygsamma för honom och han återvänder än en gång till Tyskland. När han för sista gången stänger grinden efter sig, är hans gång långsam och stegen tunga och dröjande, och gång efter annan vänder han sig om och ser på sitt barndomshem och på de väldiga tallarna vid grinden som varit landmärke så länge någon kan minnas . . .

I Tyskland förbättras förhållandena så småningom, och Schmidt börjar arbeta som frivillig medarbetare vid observatoriet i Bergedorf, nära Hamburg.

Patentverket, som visat mycket liten förståelse för hans många uppfinningar, ledsnar han på. Oftast inbunden och otillgänglig, men ibland glad och spirituell, fortsätter han att med sin ena hand och med primitiva medel framställa det ena optiska konstverket efter det andra. Han slipar för hand, och motiverar detta med, att hans fingertoppar besitta större känslighet än någon maskin. Skulle något fel uppstå, kan han genast avbryta, under det att en maskin helt känslolöst skulle fortsätta, och enbart förstöra felet.

Hantverk i gångna tider

Ur Eibofolke oder Die Schweden an den Küsten Ebstlands und auf Runö (1855) av Carl Russwurm

Nätknytning är en vanlig vintersysselsättning för pojkar och män, sällan för flickor. Änden hängs över ett ställ, som kallas näthäst, och filetknutar knytes över en kavel med större eller mindre maskor. Nättelnarna snor man på en krok, som rör sig i ett litet trärör. Hampa fästes på kroken, denna vrids och det därigenom uppkomna snöret nystas upp fast och regelbundet. Om man sedan tar snöret dubbelt, så blir det starkt nog att hålla flötena upptill och sänkena nedtill. Runöborna sno på liknande sätt även grövre tåg att användas i båtarna.

Det är lätt att förutsätta, att deras verksamhet, även utan uttryckligt omnämnande, också omfattar åderlåtning och koppning i nödfall, kokning och bakning under resor samt på vissa orter även vävning och färgning. Överhuvudtaget sky de inget arbete, som de anse nödvändigt och inkomstbringande. Även i fabriker och brännvinsbrännerier äro de läraktiga och pålitliga.

Svenskarna i Kertell ha under lång tid sysslats med kalkbränning och driva livlig handel med kalk på Reval och Finland. 1709 hämtades kalk från Dagö till kyrkbygget på Ormsö. Vid Körgessaar funnos 1664 fyra kalkugnar och 1781 två stycken. Då bränningen emellertid fordrade stora mängder ved, blev rättigheterna ofta indragna antingen av godsherrarna eller av kronan. Numera bränna företrädesvis ormsöbönderna kalk, ehuru man ofta föredrar kalken från Vönnu och Nyby, ehuru ej heller denna når den fasthet, som man beundrar i Hapsals slottsruin och fyrtornet i Dagerort. Skillnaden i kvalitet måste väl tillmätas beredningen.

Till kalkbränningen gräva 3 till 4 bönder en grop av 16 fots djup och bredd. Rummet klädes

in med kalksten, så att ett tomrum bildas i mitten. Ovan jordytan fortsätter man att bygga 10 till 12 fot i höjden och minskar omkretsen för varje varv, så att stenarna slutligen bilda en trubbig kägla, som ovan till är helt slutet. På denna uppskjutande kägla tätas springorna med mjuk lera, och den skyddas för blåst av segelduk eller sammanflätade en- och grangrenar. Därpå skjuter man in granved genom öppningen och tänder på. Elden måste vid lugnt väder brinna 1½—2 dagar och vid storm 3 dagar; därvid förbrukas 20—30 och ibland ända upp till 40 lass ved; dock genomglödgas därigenom 70 lass sten, och utvinnes 130 tunnor kalk. Kalken släcks omedelbart efter bränningen och lagras sedan.

På Ormsö brännes tjära av kådiga tall- och granrötter. Därvid använder man en cylinder av lera innesluten i ett koniskt, murat rum med öppning i den nedåtvända spetsen. Cylindern fylls med rötter, och under den ställer man ett fat att samla upp tjäran i. Ved staplas upp runtomkring och antändes, varigenom tjäran löses ur den uppvärmda kådan, sjunker nedåt och rinner ut. En tjärugn lämnar 40—50 stop. Denna metod fordrar mindre arbete och fördärvar inte träden så som när man skär skårer i barken för att få ut kådan. — Det trä, som blir kvar i cylindern, har blivit kol. Dessutom kolar man på Ormsö och i Rickul trä i vanliga milor till eget bruk.

I smidesarbeten av alla slag är den svenske bonden förfaren. Liar och skäror smider han själv, varvid han noga ger akt på den rätta växlingen mellan mjukt och hårt järn, och låter eggen få samma våglinje som hos ett flambergsvärd, varigenom den griper bättre tag om stråna. Även plogbillar och ljuster tillverkas. Vidare smida bönderna hästskor och sko hästar. Flera bönder bruka inrätta en smedja tillsammans och arbeta där omväxlande. Kopparkittlar, tekök och andra mässingsföremål ha att tacka vippalborna för sin tillkomst. De förfärdiga också nycklar och lås, vil-

Forts. fr. sid. 5

En stor del av hans beräkningar och kalkyler finns bevarade, och bland hans korrespondens finns ett svar till en rysk importfirma som vill pruta. Han säger kort och gott: Av Bernhard Schmidt framställd optik kan endast levereras till av Bernhard Schmidt fastställt pris.

Trots upprepade uppmaningar vägrade han att nedskriiva de ytterst värdefulla rön han gjort: "Låt andra göra liknande erfarenheter. Om jag nedskriver mina, är det så förnedrande för astronomerna och för optikerna, att jag säkert inte kan hoppas på några framtida uppdrag."

Det komafria teleskopet blev klart någon gång 1929. Det är i bruk än i dag. Man har byggt större och modernare Schmidt-teleskop, men trots moderna tekniska hjälpmedel har man ännu ej kunnat överträffa optiken i Bernhard Schmidts handgjorda instrument.

När tjuugoårsminnet av hans död firades med att inviga ett nytt Schmidt-teleskop i observatoriet i

Bergedorf, slutade en av hans medarbetare, Dr A. A. Wachmann, sitt minnestal med följande ord:

"Två årtionden har varit tillräckliga för att i grund förändra en värld, men de har inte förmått fördunkla minnet av en ovanlig människa, av vårt tekniska århundrades störste optiker, Bernhard Schmidt. Oavsett hur tiderna kommer att förändras, skall speglar av hög optisk fullkomlighet och största astronomiska betydelse allt framgent erinra om hans namn och gärning.

I Bergedorf har Schmidtstrasse uppkallats efter honom, och likaså Bernhard Schmidtstrasse i Mittveida. På museet i Mittveida hänger två tavlor, som Bernhard Schmidt har målat.

Erik Schmidt

GLÖM EJ prenumerationsavgiften!
Postgiro n:r 19 72 07.

ka även om de inte äro så nätta och eleganta, dock lova säkerhet och varaktighet. Reparation av väggur och fickur, ja t. o. m. tillverkning av de förstnämnda åtar sig en och annan med gott resultat, och på öarna och Egeland finns i varje by ett av någon bonde tillverkat och uppställt solur.

Till det intressantaste och viktigaste hör emellertid den på Runö tämligen allmänt kända konsten att smida bössor, vilken först skall ha utövats och spridits av en skicklig runöbo, Thubalkain eller Balkain. Runögevären äro 3—3½ fot långa, loppet är smitt av järnbleck eller metalltråd och försett med räfflor, vilkas spiral utgör 1½ varv, hanen är lång och klumpig och gevärsstocken kort och grovt utformad. Geväret läggs endast mot axeln, och därför skjuta runöborna ögarne på fri hand utan stödja geväret mot en sten antingen knästående eller liggande platta på marken. Med detta ofullkomliga instrument träffa de på 50—80 stegs håll den minsta punkt, skjuta tre gånger genom samma hål i en bräda, träffa sälen i ögat och döda rov- och sjöfåglar i flykten. Vid större avstånd blir emellertid skottet osäkert. För närvarande finns inte något enda främmande gevär på ön, och Buddeus uppgift att där skulle finnas bössor från engelska fabriker är endast ett antagande; runöborna känna inte heller till precisionsgevär.

Då de hemgjorda vapnen naturligtvis äro billiga, har varje skytt flera; några ända upp till 11 stycken. När år 1842 gevären överallt granskades och stämplades på grund av befarade oroligheter i Livland, funnos på Runö 272 räffelgevär.

Övers. *Elna Lagman.*

Estlandssvensk disputerar

Fil. lic. Edvin Lagman disputerar 29 mars vid Stockholms högskola över "Nuckömålets nominella ordbildning". Fakultetsopponent blir professor Gösta M. Bergman samt respondentens oppo- nenter läroverksadjunkt Nils Tiberg och småskollä- rarinnan fru Elna Lagman.

Nucköbo svensk mästare i boxning

Daniel Freiman från Nuckö, som numera är bosatt i Uppsala, erövrade under årets SM i boxning mästerskapstiteln i mellanvikt efter mångårige landskampsmannen Stig Sjölin. Enligt "Idrottsbladet" är Freiman en boxare som inger goda förhoppningar för framtiden.

"Du Sköna Sång"

sångboken som bör finnas i varje estlandssvenskt hem, beställes genom att på posten inbetala kr. 5:25 (5:—+porto)

på Svenska Odlingens Vänners postgiro- konto nr 35 13 11

Ange tydliga namn- och adressuppgifter

Hjalmar Pöhl 50 år

Prosten Hjalmar Pöhl fyllde den 24 februari 50 år. Han är son till den estlandssvenske folkhövdingen och politikern Hans Pöhl. Efter sin studentexamen i Reval år 1928 inskrevs han samma år vid Dorpats universitet, där han år 1932 avlade teologie kandidatexamen. De praktisk-teologiska proven avlade han påföljande år vid Uppsala universitet och prästvigdes den 5 juni 1933 i Skara domkyrka.

Följande år blev Hjalmar Pöhl svensk sjömans- präst i Reval och tillförordnades samtidigt som kyrkoherde i den svensk-finska S:t Mikaelssamlingen i staden. År 1935 blev han kyrkoherde på Ormsö och två år senare prost för det svenska kontraktet i Estland. Han var tillika lärare vid det svenska gymnasiet i Hapsal.

På grund av sin ställning kom Hjalmar Pöhl tidigt att tillhöra den estlandssvenska befolkningens förgrundsmän, vilket framgår av att han blev vice ordförande i Svenska Odlingens Vänner samt styrelseledamot i Birkasstiftelsen och Svenska Folkförbundet.

Under den ryska ockupationen av Estland efter andra världskrigets utbrott fortsatte Hjalmar Pöhl länge sin verksamhet men tvangs omsider att "gå under jorden". Under den tyska ockupationen fick han vid en mångfald tillfällen användning för sina omfattande språkkunskaper, sin ingående kän- nedom om de politiska och personliga förhållandena i sitt hemland och inte minst av sin synnerligen diplomatiska förhandlingsskicklighet. Han gjorde under dessa år upprepade resor till Sverige och till Berlin samt hade omfattande underhandlingar med det tyska utrikesdepartementets minister för Balticum, envoyén Windecker. Vid den estlandssvenska överflyttningen till Sverige organiserade Hjalmar Pöhl ett särskilt kontor i Reval, varifrån han biträdde vid ledningen av det omfattande organisationsarbetet i samband med evakueringen.

Adolf Schüch död

Den kände historikern, docenten Adolf Schüch avled helt oväntat den 6 februari på sitt tjänsterum på Vitterhetsakademien i Stockholm, drabbad av hjärtförslamning.

Adolf Schüch disputerade 1926 med en avhandling om det svenska stadsväsendets uppkomst och äldsta utveckling. Vid sidan om detta vidsträckt forskningsområde har den bortgångne visat särskilt stort intresse för Sveriges förbindelser med de baltiska folken och för estlandssvenskarna. Under en historikerkongress i Riga 1930 framlade Adolf Schüch sina forskningar om uppkomsten av den estlandssvenska bosättningen i Estland, betitlad "Die Einwanderung der Schweden in Estland". Detta intresse för vårt folk dokumenterades i synnerhet under 1930—1940-talen genom hans verksamhet inom Riksföreningens Estlandsutskott. Ännu så sent som i december föregående år deltog Adolf Schüch i Estlandsutskottets sammanträde.

Av ovanstående framgår, att Adolf Schüchs intresse för vårt folk och för vårt gamla hemland inte var av enbart historisk karaktär, utan byggde på en fast övertygelse om behovet av aktivt samarbete mellan de folk som bo runt Östersjön. Han tillhörde den krets av svenska vetenskapsmän, som under 1920—1930-talen sökte förverkliga dessa intentioner genom bildandet av sammanslutningarna "Kommittén för kulturellt baltiskt samarbete", "Baltiska Stiftelsen" och "Baltiska Institutet". Särskilt stort intresse ägnade den bortgångne "Baltiska Institutet", som årligen inbjöd ett antal yngre baltiska vetenskapsmän till Sverige för studier och för skapande av kontakter med svenskt kulturliv.

Aterigen har en av estlandssvenskarnas vänner gått bort. För oss återstår blott att lysa frid över hans minne.

M. N.

Efter ankomsten till Sverige blev Hjalmar Pöhl först flyktingpräst inom olika stift för att 1954 bli kyrkoherde för de estniska flyktingarna i Lunds och Växjö stift. Jämsides med denna prästerliga verksamhet har han med kraft och framgång fortsatt sina akademiska studier, vilka lett till en teologie licentiatexamen i religionshistoria och systematisk teologi samt en filosofie licentiatexamen i sociologi. Hans avhandling för sistnämnda examen behandlar esternas och estlandssvenskarnas anpassningsproblem i Sverige.

Bilden av Hjalmar Pöhl bleve ofullständig, om det icke tillika omnämndes, att han för några år sedan i den svenska radion fick framfört musikverket "Vårblomstring".

Den estniska församlingen i södra Sverige har med ärkebiskop Joh. Köpps tillstånd till jubila-

Ett sjömansjubileum

Hans och Gertrud Mickelin. Gertrud fyllde 60 år dagen efter sin make — den 7 mars

Den 6 mars fyllde Hans Mickelin — Gärdes Hans — från Sviiby på Ormsö 60 år. Gärdes Hans var väl en av de estlandssvenskar som kommit i beröring med de flesta av sina landsmän och med många rikssvenskar på besök i Estlands svenskbygder, i första hand då som "ständig" befälhavare på så gott som samtliga linjebåtar mellan Hapsal och Ormsö mellan de bägge världskrigen.

Efter att han under det första världskriget ha blivit skadad vid en järnvägsolycka startade han tillsammans med sin broder Lars linjetrafik med segelslupen "Kit" mellan Hapsal och Ormsö. "Kit" var i trafik ända tills Kooperativa Handelsföreningen 1924 revolutionerade trafiken genom inköp av ett motordrivet fartyg. Att sedan den från Finland inköpta båten "Imatra" inte helt infriade de högt ställda förhoppningarna, är en helt annan historia. Alltnog, Mickelinarna fick inställa seglationen med "Kit" och även skrinlägga planerna på en ny båt. Men Gärdes Hans blev med ändå och anställdes taktiskt

ren överlämnat ett guldkors såsom en erkänsla för hans insatser för sina landsmän.

Estlandssvenskarnas ledare stodo förvisso ofta inför svårlösta, ibland till synes olösliga problem. Under den estniska självständighetstiden innebar den mången gång överdrivna estniska nationalismen det för svenskheten farligaste hotet. Men i och med krigsutbrottet gällde frågan livet för såväl folkstammen som den enskilde. Det gällde under dessa brydsamma år förvisso för det fåtal, som stod i spetsen, att "tala med bönder på bönders vis och med lärde män på latin". Men den konsten kunde Hjalmar Pöhl — sällan har en folkgrupp haft en så sällsynt skicklig underhandlare som han. Från hans landsmän liksom från hans rikssvenska vänner sändas honom på högtidsdagen de hjärtligaste lyckönskningar.

Gerhard Hafström.

nog av det konkurrerande kooperativa rederiet som befälhavare på "Imatra". Hans tröttnade dock efter några månader på "Imatras" motspänstiga motorer och övergick till att bli skutskeppare på den egna galeasen "Silva", som gick på Finland med äpplen och potatis.

Men det gick framåt även på Ormsö och snart var "Imatra" blott ett minne. Ångkraften fick ersätta explosionsmotorn. Det första ångfartyget på linjen hette "Arla" och även där blev Hans Mickelin befälhavare. "Arla" ersattes så småningom med den större båten "Vormsi" och fortfarande finner vi Mickelin vid rodret. Då det blev auktoritära tider i landet, fick de små rederierna stryka på foten för storrederierna, varvid Sergo & Co erhöll monopol på kustlinjerna. Men Hans kom igen. Under andra världskriget finner vi honom igen som befälhavare på linjebåten "Svealand" och under tyska ockupationen på "Kaunitar".

Jubilarens verksamhetsfält har ständigt varit sjön. Han har hållit sin stil även i Sverige. Under åren 1944—1948 var han sålunda varvstimmerman i Spillersboda och därefter och allt fortfarande snickare vid Stockholms Skeppsstuveris förråd på Djurgården i Stockholm.

Ett aldrig svikande lugn, ständigt gott humör och en aldrig sinande vilja att hjälpa sina medmänniskor med alla de sinom tusen uträttningar som en befälhavare på båten till "stan" blev anmodad till, kännetecknar jubilaren. Slakten, vännerna och alla hans tusentals passagerare vill genom Kustbon önska honom lycka och välgång.

Ida Kesküll död

Den 19 november avled i sitt hem i Stockholm fru Ida Kesküll, född Wickström, i en ålder av 74 år. Hon var änka efter avlidne sjökaptens Johannes Kesküll från Reval.

Fru Kesküll var född i Sjundea i Finland. Före sitt giftermål arbetade hon en längre tid på firman Söderhjelm & Thesleffs kontor i Helsingfors.

Till Estland flyttade fru Kesküll som nygift 1920. Där gjorde hon en högt uppskattad insats för sjöfolket genom sitt mångåriga arbete i styrelsen för Sjömanshemmet i Reval. Likaså deltog hon med aldrig svikande intresse i syföreningsarbetet i Svensk-Finska S:t Mikaelssamlingen samt i S. O. V:s kulturella arbete. Till Sverige kom fru Kesküll 1944.

Sitt goda humör, sin optimistiska livssyn och sin förnöjsamhet bibehöll hon livet igenom trots alla de hårda slag hon drabbats av både genom krig och sjukdom. Hennes stora intresse för allt, som rörde estlandssvenskar och finlandssvenskar drev henne till att ännu så sent som den 6 november i fjol deltaga i festen på Svenska dagen i Borgarskolan. Några dagar senare var hon död.

Lördagen den 30 november jordfästes Ida Kesküll i Heliga Korssets kapell i Stockholm av komminister Bernhard Lund, som på 1930-talet var sjömanspräst i Svenska församlingen i Reval.

FAMILJENYTT

Förlovade

Lars-Ivar Appelblom och Barbro Andersson, Ekerö, Nyårsafton 1957

Algot Bedman och Barbro Engström, Sundbyberg — Stockholm. Nyårsafton 1957.

Vigda

Tjänsteman Erling Lindkvist och Ulla Marianne Höglund, den 21 december 1957 i Oscars kyrka i Stockholm.

Döda

Fru Maria Alström, född Hörnsten, den 27 januari 1879 på Ormsö, avled den 22 januari 1958 i Visby på Gotland.

Kristof Freiman, född den 15 maj 1885 i Rickul, avled den 10 december 1957 i Valla.

Anders Friberg, född den 23 augusti 1873 på Ormsö, avled den 12 februari 1958 i Stockholm

Änkefru Agneta Fält, född Fällman, den 8 mars 1878 på Ormsö, avled den 1 februari 1958 i Eskilstuna.

Mathias Granback, född den 8 maj 1888, på Rågö, avled hösten 1957.

Arvid Grenfeldt, född den 13 mars 1890, i Rickul, avled den 20 december 1957 i Eskilstuna.

Änkefru Gertrud Hörnström, född Svärd, den 20 december 1868, på Ormsö, avled den 6 december 1957 i Stockholm, Guldröllopshemmet, Rosenlund.

Anders Klingberg, född den 4 december 1877 i Rickul, avled den 8 december 1957 i Södertälje.

Änkefru Anna Lindman, född Enggrön, den 13 maj 1874 på Rågö, avled den 5 december 1957 på Lidingö.

Änkefru Gertrud Lindström, född Lindström den 16 juni 1870, på Ormsö, avled den 17 februari 1958 i Täby.

Änkefru Gertrud Lindström, född Beckman den 15 april 1888, på Ormsö, avled den 22 januari 1958 i Stockholm.

Änkefru Lena Luks, född den 14 augusti 1880 i Rickul, avled den 22 februari 1958 i Stockholm

Isak Lundström, född den 25 november 1882, på Ormsö, avled den 21 december 1957 i Stockholm.

Frk. Kristina Ena Sihver, född den 18 september 1909 på Dagö, avled den 26 november 1957 i Falköping.

Änkefru Gertrud Stor, född Lindström, den 2 juli 1867 på Ormsö, avled i februari 1958 i Stockholm.

Johannes Vesterbom, född den 26 maj 1887 i Rickul, avled den 10 januari 1958 i Eskilstuna.

Med uppriktig saknad och värme hyllades minnet av henne genom en rik och vacker blomstergård.

Närmast sörjande är sonen Georg Kesküll med fru och två söner i Kanada samt syskon och syskonbarn i Finland. Släktingar i Sverige och England samt en trogen vänkrets i Stockholm minns med djup saknad Ida Kesküll — en rakryggad och god människa.

Frid över hennes minne!

G. S.

Min älskade Make

Min käre Bror

Kristof Freiman

född den 15 maj 1885 i Rickul

död den 10 dec. 1957 i Valla

har hastigt lämnat oss. Djupt sörjd och saknad
av

ROSALIE och **GUSTAV**

samt övrig släkt och vänner.

Tung blir den väg och mörk den kväll

Jag nu skall ensam vandra;

Men snart i samma fridens tjäll,

Vi vila hos varandra.

Min älskade Make

Arvid Grenfeldt

Född den 13 mars 1890 i Rickul

Insomnade den 20 dec. 1957 i Eskilstuna i tron

på sin Frälsare. Djupt sörjd och saknad av
makan

LOVISA

samt syskon, släkt och vänner.

Sakta steg ängelen in och viskade:

Kom, nu är Ditt lidande slut.

Slitna är jordiska banden.

Smärtsamt det känns, men hoppet står kvar.

I himmelen möts vi igen.

Min älskade Make

vår käre Far

Anders Friberg

* 23 augusti 1873

insomnade lugnt och stilla i dag.

Stockholm den 12 febr. 1958

GERTRUD

Barn

Barnbarn och Barnbarnsbarn

Syskon, släkt och vänner

Din trötta fot sin vila fått,
mångtusen fjät för oss Du gått,
så villigt i det sista.

Tack, lilla Far för omsorg öm,
ifrån vår späda barndoms dröm
och genom hela livet.

Vår kära Mor,

Mormor och Farmor

Farmors Mor, Mormors Mor, och Farfars Mor

Gertrud Hörnström

* 20/12 1868

Insomnade stilla i dag. I ljust och tacksamt

minne bevarad av oss, övrig släkt och vänner.

Stockholm den 6/12 1957

Agneta och **Johan**, **Anders** och **Katarina**

Gertrud och **Hans**

Målet för din längtan här

har du hunnit Moder kär

Tack, för vad du givit

Tack för vad du var

Tack för ljusa minnet

som du lämnat kvar.

Vår kära Mor

Agneta Fält

f. Fällman

* 8 mars 1878 † 1 febr. 1958

har stilla insomnat i ljust och tacksamt minne
bevarad av oss, övrig släkt och vänner.

KATARINA och **JOHAN**

AGNETA

Barnbarn

Barnbarnsbarn

Du var så god och hjälpsam här i livet.

Tack kära Mor för allt vad Du oss givit.

Min älskade Make

vår kära Pappa

Morfar och Farfar

Anders Klingberg

född 4/12 1877 i Rikull

död 8/12 1957 i Södertälje

Sörjd och saknad

TIO KLINGBERG

Olga och **Herman**

Egon och **Leontine**

Pauline

Barnbarnen

Syskonen

Gud märker när stegen blir tunga
och trötta de älskades drag.
Han varsnar när krafterna sviker
och hjärtat slår matta slag.
Då öppnar han kärleksfullt famnen
Och låter dem somna i frid.

Vår kära lilla Mor
Lena Koinberg

2/10 1879

har i dag stilla insomnat, lämnande oss barn,
barnbarn, barnbarnsbarn, övrig släkt och vänner
i sorg och saknad.

Saltvik den 18 februari 1958.

BARNEN

Blott minnena sakta susa
nu över din tysta grav
Blott över minnen ljusa
Tack för all kärlek du gav.

Min älskade Make
vår käre Far och Farfar

Isak Lundström

född 25 nov. 1882 död 21 dec. 1957

Djupt sörjd och saknad av

MARIA

**Johan och Maria, Lars och Leida,
Hans och Inga, Olof och Vera,**
Barnbarn, Syskon, Släkt och Vänner.

Glad och god Du alltid varit, utan klagan
smärtan bar.

Ingen vet vad Du har lidit, nu Du vilan funnit
har.

Tung är sorgen, svår att bära, tomt det är i
hemmets vrå.

Men vad allt Du gav oss kära, finns i minnet
kvar ändå.

Vår älskade Mor
Farmor och Mormor
Ankefru

Gertrud Lindström

f. Beckman

* 15 april 1888 på Ormsö

† 22 jan. 1958 i Stockholm

Djupt sörjd och saknad av

Barn, Barnbarn, Barnbarnsbarn,
Syskon samt övrig Släkt och Vänner.

Här vi skiljas från varandra
Här är möda, sorg och strid.
Men uti den gyllne staden
Snart vi mötas få i frid.

Vår kära Dotter, Syster och Svägerska

Kristine Eve Sihver

född den 18 sept. 1909

lämnade oss genom olyckshändelse den
26 nov. 1957

Djupt sörjd och saknad av

MOR, FAR

Syskon, Svägerska och Barnbarn
Ken och Ursula

Outgrundliga är Herrens vägar. Han hemkallar
de sina när tiden är inne för, stor sorg och sak-
nad för de kvarblivna kära, men för evig vila
och frid för den hädangångna.

Vår älskade och uppoffrande
Mor, Farmor och Mormor

Lena Luks

* 14 augusti 1880

har lugnt och stilla lämnat oss.

I ljusaste minne bevarad

Stockholm den 22 febr. 1958

BARNEN

Barnbarnen

Släkt Vänner

I frid vill jag lägga mig ned
Och i frid skall jag somna in.
Ty Du, Herre, låter mig bo avskild
och i trygghet.

Min älskade Make
vår käre Far
Morfar och Farfar

Johannes Westerborn

* 26/5 1887

har i dag lugnt och stilla insomnat. Sörjd
och saknad av oss, övrig släkt
och många vänner.

Eskilstuna den 10 jan. 1958

ELVINE

Hilda och Nickolai

Grete-Marie och Carl-Gustaf

Axel och Elsa

Karin och Erik

Barnbarnen

Klockors klang och aftonsolens strålar
följa mig till porten av kristall.
Slut är striden och jag salig vilar,
ingen plåga mer jag känna skall.

FAMILJENYTT

Bemärkelsedagar

85 år.

Thomsson, Katarina f. Engblom, 31 maj 1873, Ormsö.

80 år.

Hamberg, Lars, f. 4 april 1878, Ormsö.
Åkerblad, Maria f. Brunberg, 4 april 1878, Rickul.
Borrman, Maria, 30 april 1878, Rickul.
Tolovikoff, Maria, f. Brus, 12 juni 1878, Odinsholm.
Borrman, Kersti, f. Heyman, 13 juni 1878, Rickul.

75 år.

Strandberg, Andreas, f. 4 april 1883, Reval.
Häggbloom, Agneta f. Rosenblad, 6 april 1883, Ormsö.
Norrman, Katarina, f. Berggren, 7 april 1883, Ormsö.
Söderholm, Maria, f. 11 april 1883, Nuckö.
Nyholm, Johan, f. 22 april 1883, Ormsö.
Viberg, Lisa, f. 14 maj 1883, Rickul.
Lilja, Gertrud, f. Alström, 8 juni 1883, Ormsö.
Alström, Gertrud, f. Hörnsten, 10 juni 1883, Ormsö.
Preide, Lisa Rosalie, f. Molloka, 10 juni 1883, Reval.
Suurvee, Voldemar, f. 10 juni 1883, Reval.
Brunberg, Kristjan, f. 26 juni 1883, Rickul.
Jalajas, Herta Amalie, f. Holtz, 27 juni 1883, Reval.

70 år.

Josephson, Ellinor, f. Pilling, 7 april 1888, Reval.
Lundström, Maria, f. Friberg, 7 april 1888, Ormsö.
Talberg, Julia, f. 12 april 1888, Rickul.
Österlin, Maria, f. Byman, 12 april 1888, Ormsö.
Ross Johan Heinrich, 19 april 1888, Reval.
Beckman, Johan, f. 10 maj 1888, Ormsö.
Sjöström, Lars, f. 18 maj 1888, Ormsö.
Lemberg, Vilhelmine, f. Hendriksson, f. 20 maj 1888, Nuckö
Lindqvist, Johannes, f. 23 maj 1888, Rågö.
Schönberg, Julia, f. Stromback, 8 juni 1888, Nuckö.

60 år.

Lindqvist, Dagmar Aurora, f. Wikman, 7 mars 1898, Reval.
Thomsson, Anders, f. 2 april 1898, Ormsö.
Skönberg, Villem, f. 5 april 1898, Nuckö.
Milkov, Miralda Imgard, f. 6 april 1898, Reval.
Benholm, Johan, f. 15 april 1898, Ormsö.
Berg, Edla, f. Vesterman, 16 april 1898, Reval.
Vennberg, Anders, f. 16 april 1898, Ormsö.
Sandell, Anders, f. 19 april 1898, Ormsö.
Åkerblad, Anton, f. 24 april 1898, Rickul.
Nordbäck, Gertrud, f. 5 maj 1898, Ormsö.
Törnebo, Olga, f. Marks, 6 maj 1898, Odinsholm.
Ekeblad, Peter, f. 18 maj 1898, Runö.
Sandberg, Anton, f. 21 maj 1898, Nuckö.
Alkvist, Ulrich Leonhard, f. 24 maj 1898, Hapsal.
Saarna, August, f. 30 maj 1898, Hapsal.
Schönberg, Anton, f. 6 juni 1898, Rickul.
Matsman, Johannes, f. 7 juni 1898, Nuckö.

Uusmets, Jaan, f. 18 juni 1898, Reval.
Björkman, Katarina, f. 26 juni 1898, Ormsö.
Broman, Johannes, f. 27 juni 1898, Ormsö.
Thomsson, Paul, f. 27 juni 1898, Rickul.
Brunberg, Lena, f. 29 juni 1898, Rickul.
Stahl, Andreas, f. 30 juni 1898, Reval.

50 år.

Viliberger, Olga, f. Bertelsson, 1 april 1908, Nargö.
Borrman, Ida, f. Kopparberg, 3 april 1908, Rickul.
Olep, Johannes, f. 3 april 1908, Vippal.
Tammgren, Johan, f. 3 april 1908, Ormsö.
Engman, Robert, f. 8 april 1908, Nuckö.
Blomberg, Alexander, f. 9 april 1908, Rickul.
Thyrén, Elsa, f. Stenberg, 16 maj 1908, Rickul.
Freiman, Alfred, f. 20 april 1908, Nuckö.
Bolander, Agneta, f. Alkvist, 24 april 1908, Ormsö.
Vestersten, Amalie, f. 30 april 1908, Nuckö.
Thyrén, Elsa, f. Stenberg, 16 maj 1908, Rickul.
Viksten, Ellen, Armilde, f. Mölder, 16 maj 1908, Reval.
Blomberg, Elisabet, f. Rosenberg, 18 maj 1908, Rågö.
Beckman, Gertrud, f. Grönman, 23 maj 1908, Ormsö.
Magnusson, Mathilda, f. Tegelberg, 2 juni 1908, Rickul.
Silberberg, Johannes, f. 14 juni 1908, Suurpea.
Jaagupsoo, Irene, f. Lemberg, 18 juni 1908, Nuckö.
Puu, Hermine Elfride, f. Laning, 21 juni 1908, Nuckö.
Freiberg, Akulina, f. 24 juni 1908, Reval.
Vesterblom, Alide, f. Välja, 28 juni 1908, Nuckö.

Födda

John Mats, född den 12 december 1957 i Stockholm, son till Elfrida Edeberg född Broman och Ryno Edeberg.

Milvi Viveca, född den 17 januari 1958 i Stockholm, dotter till Armilde Mickelin, född Samberg och Hugo Mickelin.

En dotter, född den 30 december 1957 i Spillersboda, Helga Nyström, född Mickelin och Ture Nyström

En son, Louise och Arnold Nee, född Nordling, Allmänna BB den 16 jan. 1958.

En DOTTER, Margareta och Axel Rönberg, född Gardelius
Allmänna BB, den 18 dec. 1957

En DOTTER född den 30 okt. 1957
Ingrid Mittal f. Mitman och Lembit Mittal

Förlovade

EINAR HAMBERG
ESTER PAJUS

Sollentuna 7/12 1957.